



РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Министерство на финансите

ДЪЛГ И ГАРАНЦИИ НА ПОДСЕКТОР „ЦЕНТРАЛНО УПРАВЛЕНИЕ“

2018



ДЪЛГ И ГАРАНЦИИ НА ПОДСЕКТОР „ЦЕНТРАЛНО УПРАВЛЕНИЕ“

ГОДИШЕН БЮЛЕТИН / 2018 г.

Информацията, публикувана в бюлетина, може да се ползва без специално разрешение, единствено с изричното позоваване на източника.

ISSN 2534-8892

©Министерството на финансите, 2019
дирекция „Държавен дълг“

Министерство на финансите
ул. „Г. С. Раковски“ № 102
1040 София
тел. 02/9859 2468
www.minfin.bg

СЪДЪРЖАНИЕ

АНАЛИЗ НА ФИНАНСОВИЯ СЕКТОР И ВЛИЯНИЕ ВЪРХУ ДЪЛГА НА БЪЛГАРСКАТА ИКОНОМИКА ПРЕЗ 2018 Г.	5
БАНКОВА СИСТЕМА И НЕБАНКОВ ФИНАНСОВ СЕКТОР	5
КРЕДИТ ЗА ЧАСТНИЯ СЕКТОР	6
ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ДЪЛГОВИЯ КРИТЕРИЙ ЗА КОНВЕРГЕНЦИЯ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ	8
КРЕДИТЕН РЕЙТИНГ	9
ДЪЛГ НА ПОДСЕКТОР „ЦЕНТРАЛНО УПРАВЛЕНИЕ“	11
ВЪТРЕШЕН ДЪЛГ НА ПОДСЕКТОР ЦУ	13
ВЪНШЕН ДЪЛГ НА ПОДСЕКТОР ЦУ	14
ПАЗАР НА ДЪРЖАВНИ ЦЕННИ КНИЖА	16
ОБЗОР НА ВТОРИЧНИЯ ПАЗАР НА ДЦК	16
ДЪРЖАТЕЛИ НА БЪЛГАРСКИ ОБЛИГАЦИИ, ЕМИТИРАНИ НА МКП	19
ГАРАНТИРАН ДЪЛГ НА ПОДСЕКТОР „ЦЕНТРАЛНО УПРАВЛЕНИЕ“	23
ДЪРЖАВЕН И ДЪРЖАВНОГАРАНТИРАН ДЪЛГ	26
РАЗВИТИЕ НА ПАЗАРА НА ДЪРЖАВНИ ЦЕННИ КНИЖА (ДЦК)	28

АБРЕВИАТУРИ И СЪКРАЩЕНИЯ

БВП	брутен вътрешен продукт
БНБ	Българска народна банка
БРСЕ	Банка за развитие на Съвета на Европа
БФБ	Българска фондова борса
б.т.	базисна точка
ДЦК	държавни ценни книжа
ЕБВР	Европейска банка за възстановяване и развитие
ЕИБ	Европейска инвестиционна банка
ЕСРОТ	Електронната система за регистриране и обслужване на търговията с ДЦК
ЕС	Европейски съюз
КФН	Комисия за финансов надзор
МБВР	Международна банка за възстановяване и развитие
МКП	Международни капиталови пазари
МСП	Малки и средни предприятия
МФ	Министерство на финансите
НСИ	Национален статистически институт
ПД	първичен дилър
пр.п.	процентни пункта
ЦУ	Централно управление
щ.д.	щатски долар
ЯБМС	Японска банка за международно сътрудничество

АНАЛИЗ НА ФИНАНСОВИЯ СЕКТОР И ВЛИЯНИЕ ВЪРХУ ДЪЛГА НА БЪЛГАРСКАТА ИКОНОМИКА ПРЕЗ 2018 г.

Финансовият сектор се развива при благоприятна макроикономическа среда, положителна динамика на заетостта и доходите, както и активно търсене на заемни ресурси от икономическите агенти, в условията на ниски лихвени равнища.

БАНКОВА СИСТЕМА И НЕБАНКОВ ФИНАНСОВ СЕКТОР

През 2018 г. банковата система в България остана стабилна, при продължаващ процес на подобряване на качеството на активите, високи равнища на капиталова адекватност и ликвидност. В края на годината отношението на ликвидното покритие е 294.1 %¹, а коефициентът на обща капиталова адекватност – 20.4 %.

Нарастването на кредитите и авансите има съществен принос за растежа на активите в банковата система. В края на 2018 г. те възлизат на 105.6 млрд. лв., като са със 7.9 % повече спрямо година по-рано. Печалбата на банковата система към 31 декември 2018 г. е 1 678 млн. лв., като отчита значително повишение спрямо предходната година (42.9 %) ². Това се отразява и в подобрене на показателите за доходност на системата. Към края на декември 2018 г. нивата на показателите за възвръщаемост на активите и на балансовия капитал са съответно 1.6 % и 12.1 %, при 1.2 % и 9.3 % в края на 2017 година.

Положителни тенденции се наблюдават и в развитието на небанковия финансов сектор. Към края на 2018 г. нетните активи на управляваните от пенсионноосигурителните дружества фондове за допълнително пенсионно осигуряване се увеличават с 5.5 % на годишна база и възлизат на 13.4 млрд. лв., от които 11.2 млрд. лв. управлявани от универсалните пенсионни фондове.

¹ Изчислено като съотношение на ликвидния буфер и нетните изходящи ликвидни потоци.

² На база на получени данни на индивидуална основа.

Средствата, управлявани от дружествата, извършващи застрахователна дейност в България достигат 7.6 млрд. лв., или с 4.8 % повече спрямо 2017 г.³ Вземанията на лизинговите дружества по финансов и оперативен лизинг нарастват през разглеждания период с 12 % до общо 4 млрд. лв. Общият размер на вземанията по кредити на дружествата, специализирани в кредитиране, се свиват в значителна степен през календарната 2018 г. с 11.3 % до 2.4 млрд. лв., поради понижаване на необслужваните вземания. Активите, управлявани от местните и чуждестранни инвестиционни фондове в края на годината са 3.9 млрд. лева и отчитат увеличение с 9.3 % в сравнение с края на 2017 година.

Общата пазарна капитализация на Българската фондова борса в края на 2018 г. достига 26.8 млрд. лв. (24.8 % от БВП), или с 13.3 % повече спрямо края на 2017 г.⁴ Основният индекс на БФБ – SOFIX губи 12.3 % от стойността си. Със спад приключват годината и останалите индекси на БФБ (BGBX 40 и BG TR30), с изключение на BG REIT, който нараства с 4.3 %. Броят сделки и оборотът на регулиран пазар на БФБ през 2018 г. също отбелязва намаление спрямо предходната година.

Въпреки по-слабата търговия на БФБ през годината, не липсват положителни новини. През 2018 г. стартират редица нови инициативи. От средата на октомври 2018 г. се даде началото на ваучерна схема за подпомагане на малки и средни предприятия (МСП) за листването им на БФБ. Също така, в края на декември 2018 г. БФБ получи одобрение от КФН за създаването на нов Пазар за растеж на МСП, чиято цел е да се намали административната им тежест при регистриране за търговия на фондовата борса или при емитиране на ценни книжа. Чрез този пазар МСП ще могат да набират капитал при по-облекчени условия и до 1 млн. евро без проспект. През последното тримесечие на 2018 г. започна работа и нов модул за докладване на извънборсови сделки, разработен въз основа на разпоредбите на Директивата за пазарите на финансови инструменти (MiFID II), които изискват от всички инвестиционни посредници в рамките на ЕС да публикуват сключените извънборсови сделки с финансови инструменти.

КРЕДИТ ЗА ЧАСТНИЯ СЕКТОР

Развитието на кредитите в частния сектор е във възходяща посока през цялата 2018 г., за което допринасят благоприятната макроикономическа среда, нарастващото вътрешно търсене и ниските лихвени проценти по кредитите. Ускорението на кредита за частния сектор е съпроводено и с трайна

³ По данни от „Статистика на застрахователната дейност“ на БНБ

⁴ По данни от Годишен консолидиран доклад за дейността на Група Българска Фондова Борса – София за 2017 г., http://www.bse-ofia.bg/?page=FinancialReportDetails&extri_id=117684

тенденция на намаляване на дела и размера на необслужваните кредити. Делът им в общата сума на брутните кредити и аванси намалява до 7.6 % в края на декември. В същото време, депозитите на неправителствения сектор продължават да нарастват стабилно. В края на декември годишното им увеличение е 7.3 %. Основен принос за растежа имат депозитите на домакинствата, които нарастват с ускоряващ се темп през годината и към края на 2018 г. годишният им растеж е 7.7 %, а този на депозитите на нефинансовите предприятия – 5.2 %.

Растежът на кредита за частния сектор се ускорява до 8.4 %, като положителен принос за динамиката имат както фирмените кредити, които се увеличават с 5.4 % спрямо края на 2017 г., така и кредитите за домакинства, чийто растеж е по-висок (11.2 %). Потребителските кредити са основен фактор за по-бързото нарастване на кредита за домакинствата, с ръст от 17.7 % на годишна база при 5.8 % в края на 2017 г. От една страна, ускорението отразява ефекта от включването на нова отчетна единица в обхвата на паричната статистика от април 2018 г., поради осъществено преобразуване в сектора, от друга, фундаментални фактори като положителното развитие на пазара на труда, вкл. доходите и благоприятните очаквания подкрепят търсенето на потребителски кредити през годината. Жилищните кредити също допринасят за ускорението на кредита за домакинствата. В края на 2018 г. нарастването им е 11.4 % при 7.4 % в края на 2017 година. Размерът на „други кредити“ се понижава от март до края на годината, в т.ч. отразявайки и ефекта от изплащанията от страна на правителството на кредити, отпуснати по Националната програма за енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради. Намалението им е 24.3 % в края на 2018 година.

Кредит за частния сектор

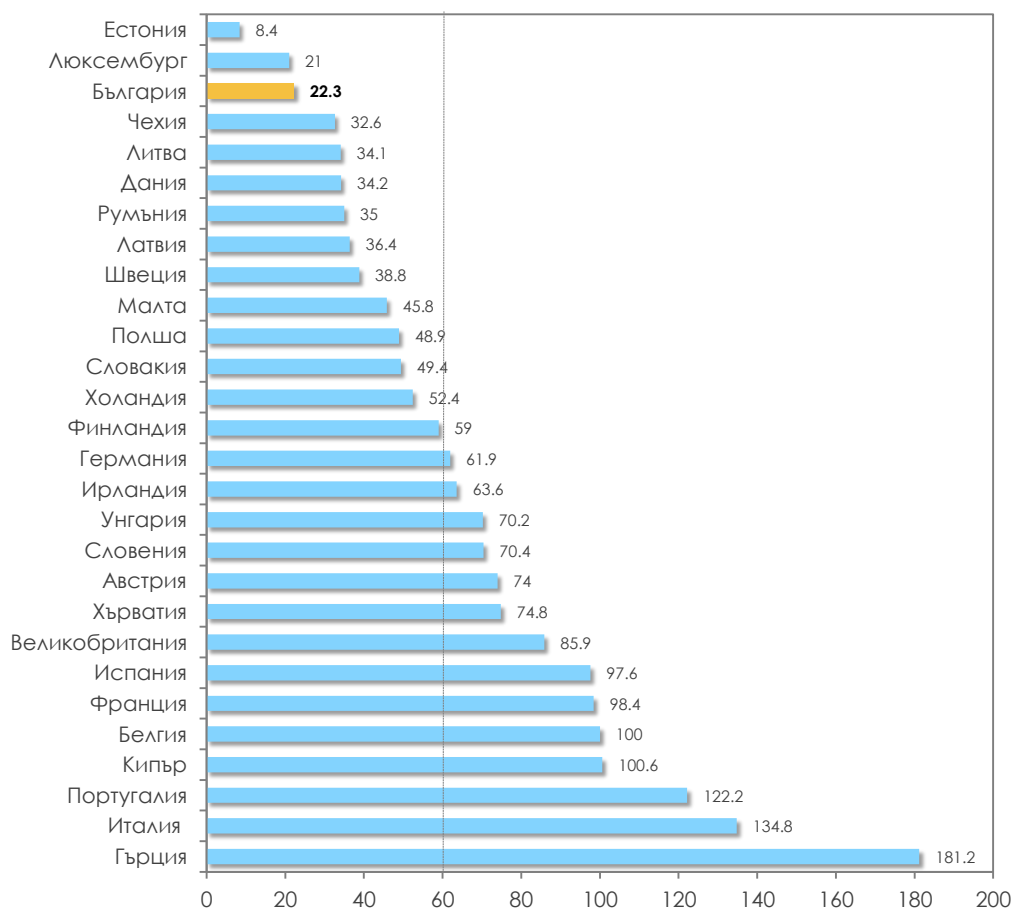


Източник: БНБ, МФ ▼

ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ДЪЛГОВИЯ КРИТЕРИЙ ЗА КОНВЕРГЕНЦИЯ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

През 2018 г. на база последните годишни данни, публикувани от Евростат през октомври 2019 г., със стойност на съотношението „дълг на сектор „Държавно управление“/БВП“ от 22.3 % Република България изпълнява Маастрихтския критерий за конвергенция от 60 %, като запазва равнище, значително под средните нива за страните в ЕС-28 (80.4 %) и ЕС-19(85.9 %).

Дълг на сектор „Държавно управление“ / БВП на държавите членки на ЕС, към края на 2018 г.



Източник: Евростат

Спрямо нивото от 25.3 %, отчетено в края на 2017 г., индикаторът бележи спад с 3 пр.п. Сравнявайки показателите на 28-те страни членки на ЕС, Република България заема трето място след Естония (8.4 %) и Люксембург (21 %). Съгласно публикуваната от Евростат информация за 2018 г. четиринадесет държави членки надвишават референтния праг от 60 % от БВП, като най-висока стойност на съотношението в ЕС се регистрира за Гърция (181.2 %), Италия (134.8 %) и Португалия (122.2 %).

В Еврозоната (ЕС-19) съотношението на дълга на сектора спрямо БВП се редуцира от 87.8 % в края на 2017 г. до 85.9 % в края на 2018 г., а на ниво ЕС-28 съответно от 82.1 % до 80.4 %.

И през 2018 г. в състава на дълговите задължения на сектор „Държавно управление“, основен дял от около 98 % и компонент с най-съществено влияние върху дълга на сектора продължава да заема подсектор „Централно управление“. Другите два компонента – подсектор „Местно управление“ и подсектор „Социалноосигурителни фондове“ имат почти неутрално въздействие върху общия размер на дълга на сектора.

КРЕДИТЕН РЕЙТИНГ

Кредитен рейтинг на българските облигации, емитирани на МКП

Кредитна агенция	Еврооблигации, емитирани на МКП с падеж:						
	2017 г.	2024 г.	2022 г.	2027 г.	2035 г.	2023 г.	2028 г.
Moody's	Baa2	Baa2	Baa2	Baa2	Baa2	Baa2	Baa2
S&P	BBB	BBB-	BB+	BB+	BB+	BB+	BB+
Fitch	BBB-*	BBB-	BBB-	BBB-	BBB-	BBB-	BBB-

* Забележка: Присъденият кредитен рейтинг е непоискан. Към момента договорните отношения между Република България и агенция за кредитен рейтинг Fitch са подновени, считано от 11.02.2013 г.

Източник: МФ

Динамика на суверенния кредитен рейтинг за периода 01.01.2009–31.12.2018 г.

Кредитна агенция	Дата	Рейтинг в чуждестранна валута		Рейтинг в местна валута		Перспектива
		Кратко-срочен	Дълго-срочен	Кратко-срочен	Дълго-срочен	
Moody's	20.03.2009		Baa3		Baa3	Стабилна
Moody's	21.01.2010		Baa3		Baa3	Положителна
Moody's	31.08.2010		Baa3		Baa3	Положителна
Moody's	22.07.2011		Baa2		Baa2	Стабилна
Moody's	05.06.2015		Baa2		Baa2	Стабилна
Moody's	26.05.2017		Baa2		Baa2	Стабилна

Кредитна агенция	Дата	Рейтинг в чуждестранна валута		Рейтинг в местна валута		Перспектива
		Кратко-срочен	Дълго-срочен	Кратко-срочен	Дълго-срочен	
S&P	01.12.2009	A-3	BBB	A-3	BBB	Стабилна
S&P	17.12.2010	A-3	BBB	A-3	BBB	Стабилна
S&P	21.12.2011	A-3	BBB	A-3	BBB	Стабилна
S&P	10.08.2012	A-2	BBB	A-2	BBB	Стабилна
S&P	13.12.2012	A-2	BBB	A-2	BBB	Стабилна
S&P	13.12.2013	A-2	BBB	A-2	BBB	Отрицателна
S&P	13.06.2014	A-3	BBB -	A-3	BBB -	Стабилна
S&P	12.12.2014	B	BB +	B	BB +	Стабилна
S&P	12.06.2015	B	BB +	B	BB +	Стабилна
S&P	11.12.2015	B	BB +	B	BB +	Стабилна
S&P	03.06.2016	B	BB +	B	BB +	Стабилна
S&P	02.12.2016	B	BB +	B	BB +	Стабилна
S&P	02.06.2017	B	BB +	B	BB +	Положителна
S&P	01.12.2017	A-3	BBB -	A-3	BBB -	Стабилна
S&P	01.06.2018	A-3	BBB -	A-3	BBB -	Положителна
S&P	30.11.2018	A-3	BBB -	A-3	BBB -	Положителна
Fitch	30.04.2009	F3	BBB -		BBB	Отрицателна
Fitch	12.08.2010*	F3	BBB -		BBB	Отрицателна
Fitch	24.05.2011*	F3	BBB -		BBB	Положителна
Fitch	13.12.2011*	F3	BBB -		BBB	Стабилна
Fitch	13.07.2013*	F3	BBB -		BBB	Стабилна
Fitch	10.01.2014	F3	BBB -		BBB	Стабилна
Fitch	04.07.2014	F3	BBB -		BBB	Стабилна
Fitch	19.12.2014	F3	BBB -		BBB	Стабилна
Fitch	19.06.2015	F3	BBB -		BBB	Стабилна
Fitch	04.12.2015	F3	BBB -		BBB	Стабилна
Fitch	03.06.2016	F3	BBB -		BBB	Стабилна
Fitch	22.07.2016	F3	BBB -		BBB-	Стабилна
Fitch	22.07.2016	F3	BBB -		BBB-	Стабилна
Fitch	02.06.2017	F3	BBB -		BBB-	Положителна
Fitch	01.12.2017	F2	BBB		BBB	Стабилна
Fitch	01.06.2018	F2	BBB		BBB	Стабилна
Fitch	16.11.2018	F2	BBB		BBB	Стабилна

* Забележка: Присъденият кредитен рейтинг е непоискан. Към момента договорните отношения между Република България и агенция за кредитен рейтинг Fitch са подновени, считано от 11.02.2013 г.

Източник: МФ ▼

ДЪЛГ НА ПОДСЕКТОР „ЦЕНТРАЛНО УПРАВЛЕНИЕ“

Номиналният размер на дълга на подсектор ЦУ към края на 2018 г. възлиза на 23 892.5 млн. лв. (12 216 млн. евро), от който 17 786 млн. лв. (9 093.9 млн. евро) е външен и 6 106.5 млн. лв. (3 122.2 млн. евро) вътрешен дълг. Спрямо края на 2017 г. дългът намалява с 1 722.4 млн. лв. Съотношението „дълг на подсектор ЦУ/БВП“ в края на 2018 г. е 21.8 %.

Дълг на подсектор ЦУ

(млн. лв.)

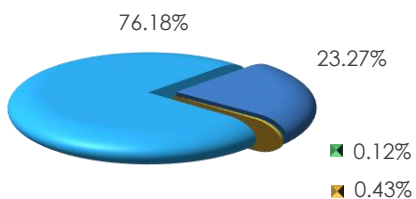
Структура	2017	2018
Вътрешен дълг на подсектор ЦУ	7 624.5	6 106.5
I. ДЦК, емитирани за финансиране на бюджета	6 588.8	5 402.3
II. ДЦК, емитирани за структурната реформа	58.3	29.5
III. ЦК, емитирани от единиците в подсектор ЦУ	104.7	–
IV. Вътрешни държавни заеми	722.9	466.6
V. Вътрешни заеми на единиците в подсектор ЦУ	149.9	208.0
Външен дълг на подсектор ЦУ	17 990.4	17 786.0
I. Облигации	12 980.8	12 980.8
II. Заеми	5 009.6	4 805.2
1. Държавни заеми	1 878.1	1 806.6
1.1 Парижки клуб	24.6	–
1.2 МБВР /Световна банка/	688.3	553.5
1.3 Европейски съюз	1 165.2	1 155.3
1.4 БРСЕ	–	97.8
2. Прехвърляеми заеми "Schuldschein"	567.2	567.2
3. Държавни инвестиционни заеми	1 396.4	1 257.0
4. Външни заеми на единиците в подсектор ЦУ	1 167.9	1 174.4
Общо дълг на подсектор ЦУ	25 614.9	23 892.5
БВП (млн. лв.)	102 308	109 695
Общо дълг на подсектор ЦУ/БВП, (%)	25.0	21.8

Забележки: 1. Размерът на дълга е по номинал; 2. Преизчислението на дълга в левове е по централния курс на БНБ за съответните чуждестранни валути към края на съответните периоди; 3. Данните за БВП са на Националния статистически институт.

Източник: МФ, НСИ

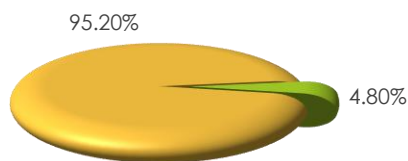
Валутна структура на дълга на подсектор ЦУ

към 31.12.2017 г.

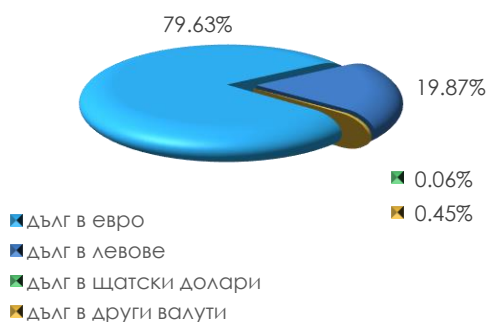


Лихвена структура на дълга на подсектор ЦУ

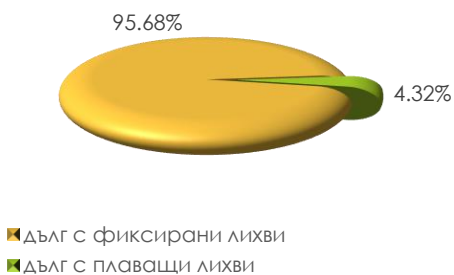
към 31.12.2017 г.



към 31.12.2018 г.



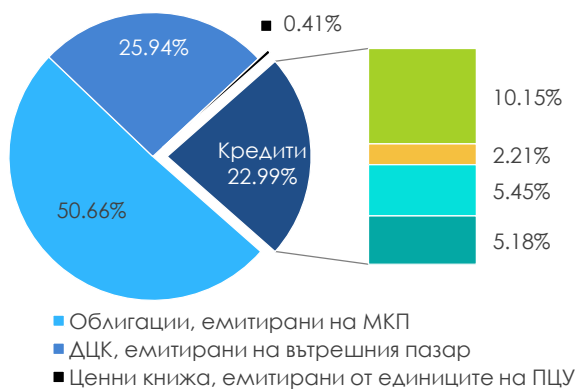
към 31.12.2018 г.



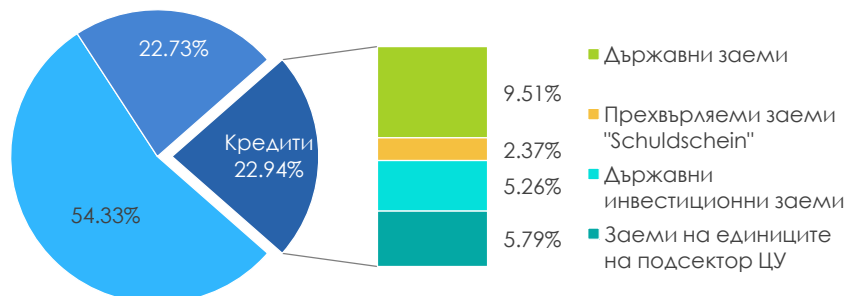
Източник: МФ

Структура на дълга на подсектор ЦУ по инструменти

към 31.12.2017 г.



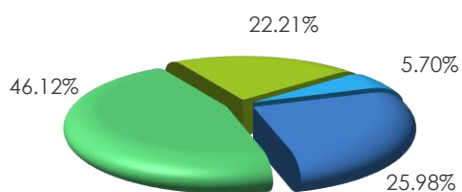
към 31.12.2018 г.



Източник: МФ

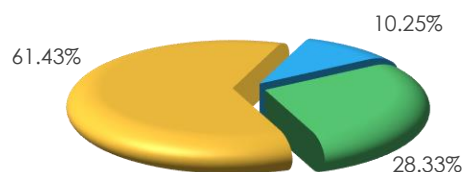
Остатъчен матуритет на дълга на подсектор ЦУ в обращение

към 31.12.2017 г.

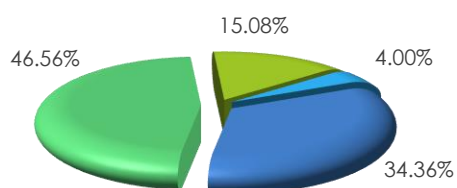


Оригинален матуритет на дълга на подсектор ЦУ в обращение

към 31.12.2017 г.

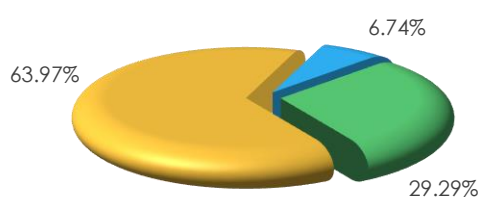


към 31.12.2018 г.



■ до 1 година ■ от 1 до 5 години
■ от 5 до 10 години ■ над 10 години

към 31.12.2018 г.



■ до 5 години ■ от 5 до 10 години
■ над 10 години

Източник: МФ

ВЪТРЕШЕН ДЪЛГ НА ПОДСЕКТОР ЦУ

Номиналният размер на вътрешния дълг на подсектор ЦУ към края на 2018 г. възлиза на 6 106.5 млн. лв. (3 122.2 млн. евро), което представлява 5.6 % от БВП, като намалява спрямо предходната година с 1 518 млн. лв. (776.2 млн. евро).

Вътрешен дълг на подсектор ЦУ

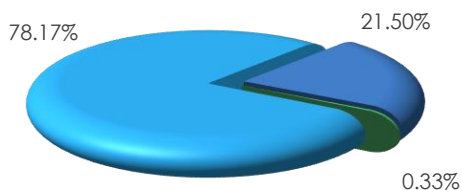
(млн. лв.)

Структура	2017	2018
Вътрешен дълг на подсектор ЦУ	7 624.5	6 106.5
I. ДЦК, емитирани за финансиране на бюджета	6 588.8	5 402.3
II. ДЦК, емитирани за структурната реформа	58.3	29.5
III. ЦК, емитирани от единиците в подсектор ЦУ	104.7	-
IV. Вътрешни държавни заеми	722.9	466.6
V. Вътрешни заеми на единиците в подсектор ЦУ	149.9	208.0
БВП (млн. лв.)	102 308	109 695
БВП (млн. евро)	52 309	56 086
Вътрешен дълг на подсектор ЦУ/БВП, (%)	7.5	5.6

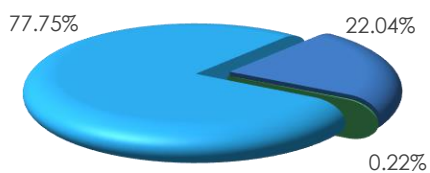
Източник: МФ

Валутна структура на вътрешния дълг на подсектор ЦУ

към 31.12.2017 г.



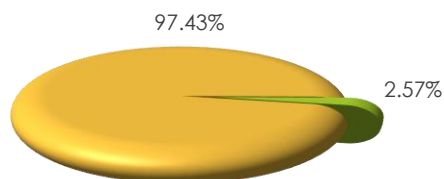
към 31.12.2018 г.



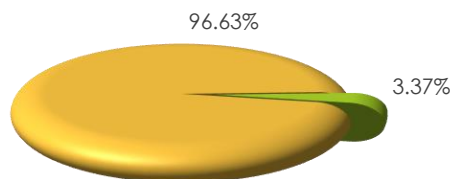
- Дълг в левове
- Дълг в евро
- Дълг в щатски долари

Лихвена структура на вътрешния дълг на подсектор ЦУ

към 31.12.2017 г.



към 31.12.2018 г.



- Дълг с фиксирани лихви
- Дълг с плаващи лихви

Източник: МФ

ВЪНШЕН ДЪЛГ НА ПОДСЕКТОР ЦУ

Номиналният размер на външния дълг на подсектор ЦУ в края на годината достига размер от 17 786 млн. лв. (9 093.9 млн. евро). Съотношението „външен дълг на подсектор ЦУ/БВП“ възлиза на 16.2 %.

Външен дълг на подсектор ЦУ

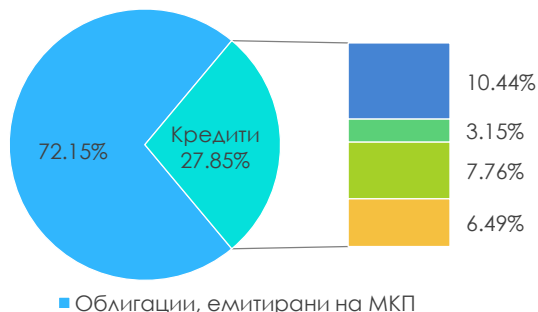
(млн. лв.)

Структура	2017	2018
Външен дълг на подсектор ЦУ	17 990.4	17 786.0
I. Облигации	12 980.8	12 980.8
II. Заеми	5 009.6	4 805.2
1. Държавни заеми	1 878.1	1 806.6
1.1 Парижки клуб	24.6	-
1.2 МБВР /Световна банка/	688.3	553.5
1.3 Европейски съюз	1 165.2	1 155.3
1.4 БРСЕ	-	97.8
2. Прехвърляеми заеми "Schuldschein"	567.2	567.2
3. Държавни инвестиционни заеми	1 396.4	1 257.0
4. Външни заеми на единиците в подсектор ЦУ	1 167.9	1 174.4
БВП (млн. лв.)	102 308	109 695
БВП (млн. евро)	52 309	56 086
Общо външен дълг на подсектор ЦУ/БВП, (%)	17.6	16.2

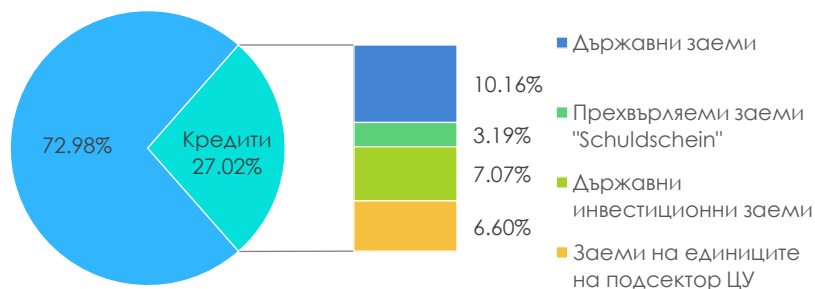
Източник: МФ, НСИ

Структура на външния дълг на подсектор ЦУ по инструменти

към 31.12.2017 г.



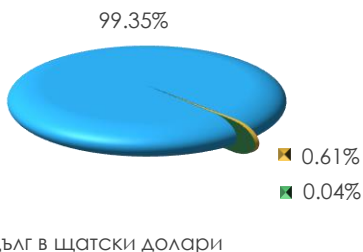
към 31.12.2018 г.



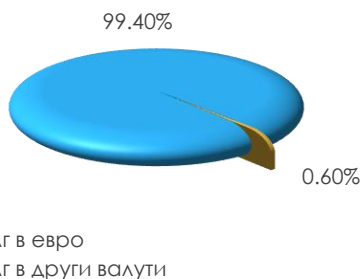
Източник: МФ

Валутна структура на външния дълг на подсектор ЦУ

към 31.12.2017 г.

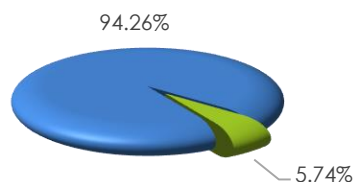


към 31.12.2018 г.

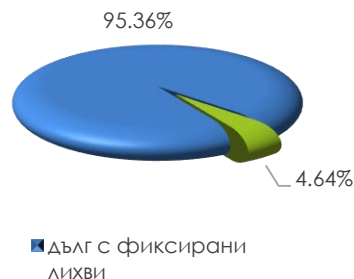


Лихвена структура на външния дълг на подсектор ЦУ

към 31.12.2017 г.



към 31.12.2018 г.



Източник: МФ ▼

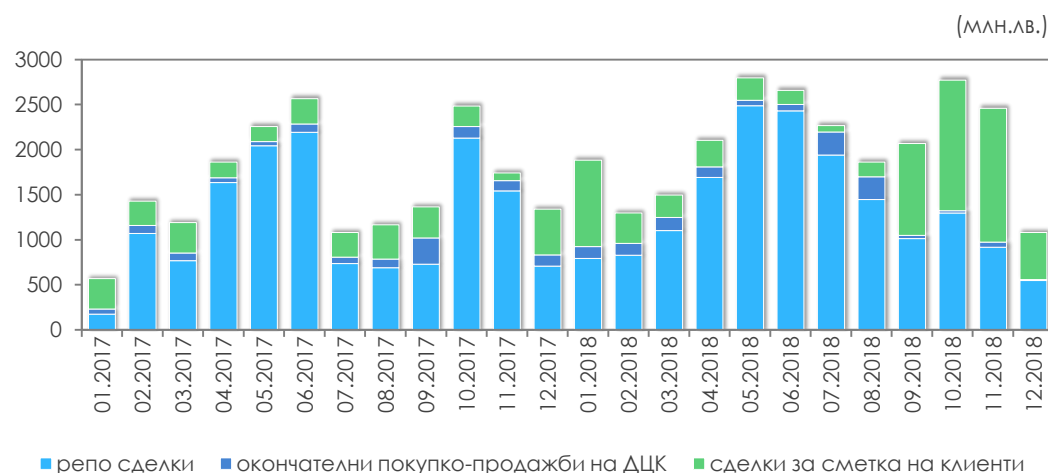
ПАЗАР НА ДЪРЖАВНИ ЦЕННИ КНИЖА

ОБЗОР НА ВТОРИЧНИЯ ПАЗАР НА ДЦК

През 2018 г. общият обем на регистрираните сделки и операции с ДЦК в системата за регистрация и сетълмент на ДЦК в БНБ (BNBGSSS) възлиза на 31 660.2 млн. лв., при 22 050.2 млн. лв. за 2017 г., което е увеличение с 43.6 %. Обемът на репо сделките нараства с 14.4 % в сравнение с 2017 г., а делът им продължава да е най-висок в общия обем на регистрираните в BNBGSSS сделки – 52.1 %. Най-предпочитани от банките остават репо сделките, сключени за период от четири до седем дни (31.2 %), предимно с левови емисии на ДЦК, с цел осигуряване на ежедневна ликвидност. Обемът на регистрираните сделки за покупко-продажба на ДЦК за годината е 2 165.5 млн. лв., което е с 18.6 % по-малко спрямо предходната година. От тях 1 289.7 млн. лв. са сделки между участници в ЕСРОТ, а 875.8 млн. лв. са между участниците и клиенти. Обемът на сделките между клиенти на участници в ЕСРОТ е 1 029.3 млн. лв. Операциите по блокиране и деблокиране на ДЦК, емитирани на вътрешния пазар във връзка с учредени особени залози върху ДЦК за обезпечаване на налични парични средства по сметки на бюджетни организации в банките съгласно Закона за публичните финанси и по реда на Закона за особените залози, са с общ обем от 6 916.3 млн. лв., като съответно делът им е в размер на 21.8 %. На фона на ниските лихвени нива в еврозоната и липсата на подходящи инвестиционни алтернативи на местния капиталов пазар, държавните дългови инструменти, емитирани на вътрешния пазар, остават предпочитана инвестиция от страна на пазарните участници. През годината доходността на дългосрочната бенчмаркова емисия с матуритет 10 г. и 6 м. се движи в потесни граници – от 0.9 % през януари до 0.7 % през декември, което е понижение на нейната стойност спрямо 2017 г. (от 1.8 % през януари до 1 % през декември). Като цяло търговията е динамична, с пикови стойности в изтъргуваните обеми през май, юни и октомври 2018 година. Търгувани са ДЦК във всички матуритети, като най-ликвидни са емисиите на ДЦК, деноминирани в левове и в евро, с остатъчен срок до падежа около 5 години. Това се дължи на по-слабото предлагане на дългосрочни ДЦК на вторичния пазар от страна на институционалните инвеститори – пенсионните фондове и застрахователните дружества, които задържат в портфейлите си закупените от

тях ДЦК и не ги предлагат за последваща търговия. И през 2018 г. продължава наблюдаваната през последните години тенденция - обемът на вторичния пазар на ДЦК да превишава многократно този, регистриран на българския фондов пазар.

Обем на видовете сделки с търгуеми ДЦК

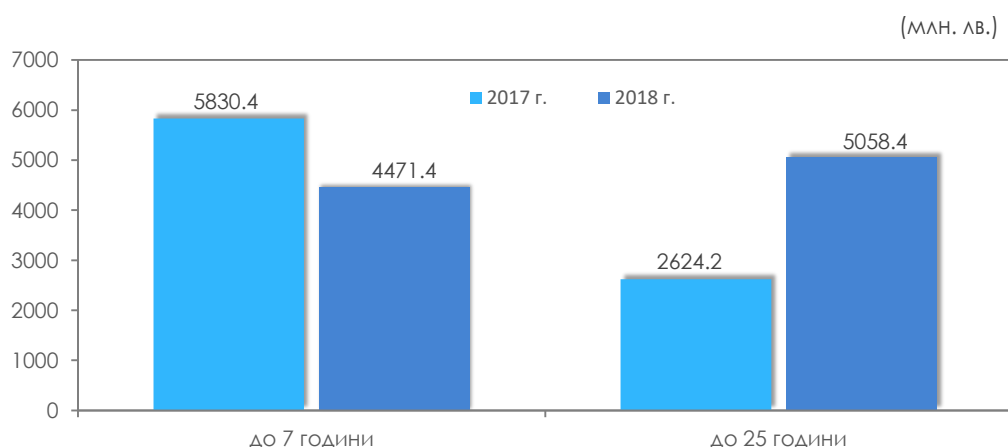


Забележки: 1.Обемът на сделките обхваща и сключените през периода обратни репо сделки; 2. Левовата равностойност на сделките с ДЦК, деноминирани в чуждестранна валута, е изчислена по определения от БНБ обменен курс в деня на сделката.

Източник: БНБ

Участниците в ЕСРОТ нямаха затруднения и осигуряваха своевременно необходимите ценни книжа и парични средства в левове и евро за извършване на сетълмента по сделките с ДЦК с доставка срещу плащане (DvP), като осредненият за годината коефициент на сетълмент⁵ е 100 %.

Структура на сделките на междубанковия пазар по срочност на ДЦК



Забележки: 1. Левовата равностойност на сделките с ДЦК, деноминирани в чуждестранна валута, е изчислена по определения от БНБ обменен курс в деня на сделката; 2. Обемът на репо сделките не включва обратните репо сделки.

Източник: БНБ

⁵ Коефициентът на сетълмент е процентното съотношение на броя на сделките, за които е извършен сетълмент на определената дата, към общия брой сделки за отчетния период, за които е следвало да се извърши регистрацията и сетълмент в системата.

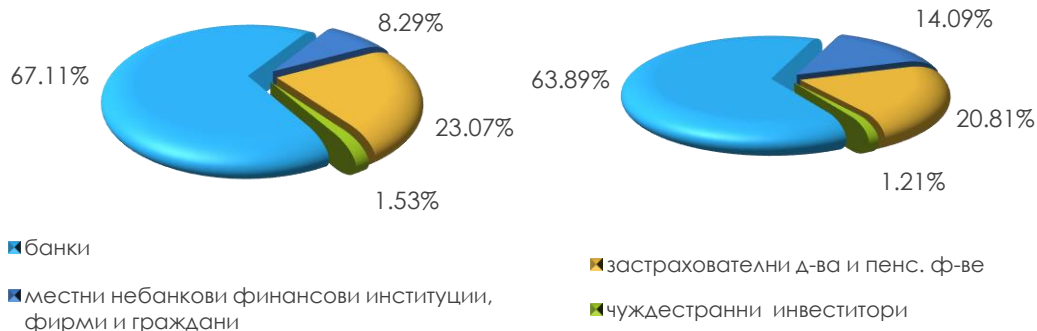
През годината в BNBGSSSS, като спомагателна система в TARGET2-BNB, са регистрирани сделки с дългосрочни ДЦК, деноминирани и платими в евро с общ обем 1 008.9 млн. евро (или 1 973.3 млн. лв.), като разплащанията са извършвани не само през сметки на банки в националния системен компонент TARGET2-BNB, но и през сметки на банки в други системни компоненти на централни банки в TARGET2.

В резултат на понижението на общия обем на ДЦК в обращение в сравнение с края на 2017 г. се наблюдава изменение на инвестициите в държавни дългови инструменти, емитирани за финансиране на бюджетния дефицит, при различните категории държатели. При банките, застрахователните дружества и пенсионни фондове, както и при чуждестранните инвеститори се отчита намаление на инвестициите в ДЦК, докато при местните небанкови финансови институции, фирми и граждани се наблюдава увеличение. Най-голям дял от тези дългови книжа продължават да са притежание на банките (63.9%), следвани от застрахователните дружества и пенсионни фондове (20.8%), местните небанкови финансови институции, фирми и граждани (14.1%) и чуждестранните инвеститори (1.2%).

Държатели на ДЦК, емитирани за финансиране на бюджетния дефицит

към 31.12.2017 г.

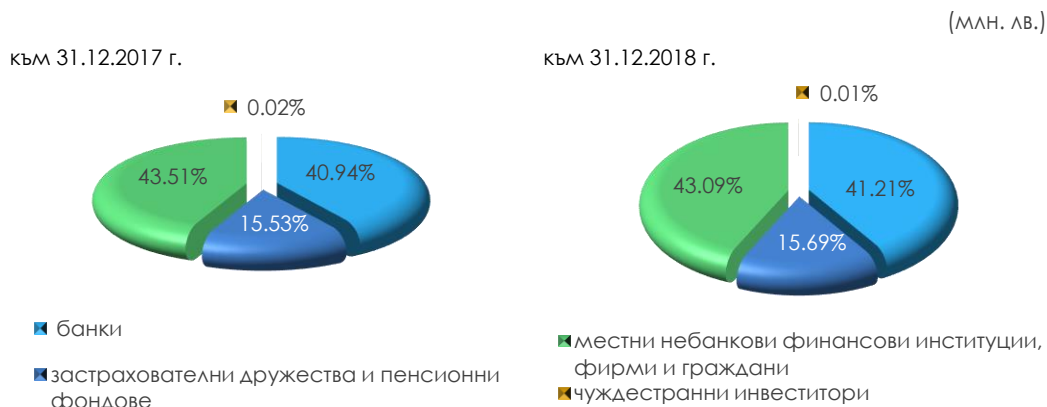
към 31.12.2018 г.



Източник: БНБ

Експозициите в ДЦК, емитирани за структурната реформа, на отделните категории инвеститори намаляват спрямо предходната година вследствие на извършените частични погашения по тях, като разпределението им по държатели към 31.12.2018 г. е както следва: 41.2% в банки, 15.7% в застрахователни дружества и пенсионни фондове, 43.1% в портфейлите на местни небанкови финансови институции, фирми и граждани и 0.01% в чуждестранни инвеститори.

Държатели на ДЦК, деноминирани в чуждестранна валута, емитирани за структурната реформа



Забележки: 1. Включени са и блокираните от държателите ДЦК; 2. Левовата равностойност на ДЦК, деноминирани в чуждестранна валута, е изчислена по определения от БНБ обменен курс, валиден за последния работен ден на съответния период; 3. По данни на БНБ и на участниците в ЕСПОТ.

Източник: БНБ

Инвестиции на небанкови финансови институции, фирми и граждани в ДЦК, емитирани за финансиране на бюджетния дефицит и за структурната реформа



Забележки: 1. Левовата равностойност на ДЦК, деноминирани в чуждестранна валута, е изчислена по определения от БНБ обменен курс, валиден за последния работен ден на съответния период; 2. Данните за инвестициите в ДЦК, включват местни небанкови финансови институции, фирми и граждани, и застрахователни дружества и пенсионни фондове.

Източник: БНБ

ДЪРЖАТЕЛИ НА БЪЛГАРСКИ ОБЛИГАЦИИ, ЕМИТИРАНИ НА МКП

На международните капиталови пазари, към 31 декември 2018 г., са в обращение шест емисии, деноминирани в евро – XS1083844503 с падеж 3 септември 2024 г. и купон 2.950 %, XS1208855616 с падеж 26 март 2022 г. и купон 2.000 %, XS1208855889 с падеж 26 март 2027 г. и купон 2.625 %, XS1208856341 с падеж 26 март 2035 г. и купон 3.125 %, XS1382693452 с падеж 21 март 2023 г. и купон 1.875 % и XS1382696398 с падеж 21 март 2028 г. и купон 3 %.

Емисията с падеж 2024 г. се държи преобладаващо от резиденти. Наблюдава се повишение на притежавания от резиденти дял от 814.7 млн. евро в края на 2017 г. до 953.4 млн. евро в края на 2018 година. Сектор „банки“ притежава облигации за 639.2 млн. евро, а останалите сектори – за общо 314.2 млн. евро.

Най-голям е дялът на притежаваните от резиденти книжа от емисията с падеж 2022 г. Към 31 декември 2018 г. те държат книжа с номинална стойност 914.3 млн. евро, което представлява 73 % от общия обем на емисията, срещу 27 % за нерезидентите. Общата номинална стойност на притежаваните от сектор „банки“ облигации възлиза на 748.3 млн. евро, а на останалите сектори се падат 166 млн. евро.

При облигацията с падеж 2027 г. притежаваните от резиденти книжа към края на 2018 г. са в размер на 616.5 млн. евро или 62 % от общия обем на емисията. Сектор „банки“ притежава 391.2 млн. евро, а останалите сектори – 225.3 млн. евро.

Емитирани на международните пазари български еврооблигации, притежавани от резиденти-банкови институции и други сектори

Видове ДЦК	2017	2018			
	IV-то трим.	I-во трим.	II-ро трим.	III-то трим.	IV-то трим.
2.95 %, 2024 г., XS1083844503	814.7	876.16	881.0	920.1	953.4
Притежавани от сектор "банки"	561.5	607.12	607.3	649.0	639.2
Притежавани от останалите сектори	253.3	269.04	273.7	271.1	314.2
2 %, 2022 г., XS1208855616	861.8	867.67	874.2	888.2	914.3
Притежавани от сектор "банки"	723.7	723.39	726.5	733.0	748.3
Притежавани от останалите сектори	138.0	144.28	147.8	155.1	166.0
2.625 %, 2027 г., XS1208855889	652.3	615.3	607.0	616.3	616.5
Притежавани от сектор "банки"	433.9	405.9	397.8	390.3	391.2
Притежавани от останалите сектори	218.3	209.5	209.2	226.0	225.3
3.125 %, 2035 г., XS1208856341	242.1	229.6	233.4	182.7	178.0
Притежавани от сектор "банки"	132.5	132.5	133.3	77.6	65.7
Притежавани от останалите сектори	109.6	97.1	100.2	105.1	112.3
1.875 %, 2023 г., XS1382693452	728.8	771.3	774.9	764.5	782.
Притежавани от сектор "банки"	549.2	577.2	575.5	567.8	557.7
Притежавани от останалите сектори	179.6	194.1	199.4	196.7	224.2
3 %, 2028 г., XS1382696398	392.7	377.8	376.2	377.6	365.5
Притежавани от сектор "банки"	246.4	237.7	235.8	241.4	229.4
Притежавани от останалите сектори	146.3	140.2	140.3	136.2	136.1
Общо (млн. евро)	3 692.3	3 737.9	3 746.7	3 749.4	3 809.7

Източник: БНБ

Най-ниското процентно съотношение на притежаваните към края на 2018 г. от резиденти външни облигации е при облигацията с падеж 2035 г. – 20 %, при 80 % за нерезидентите. От общо притежавани от резиденти книжа за 178 млн. евро, сектор „банки“ държи облигации от емисията в размер на 65.7 млн. евро, а останалите сектори – за 112.3 млн. евро.

Притежаваният дял от резиденти от облигацията с падеж 2023 г. е 68 % (782 млн. евро) от общия ѝ размер. Сектор „банки“ притежава книжа на стойност 557.7 млн. евро, а останалите сектори – 224.2 млн. евро.

Емисията с падеж 2028 г. се държи преобладаващо от нерезиденти като съотношението към общия размер на облигацията е 57 %. Сектор „банки“ притежава облигации за 229.4 млн. евро, а останалите сектори – за общо 136.1 млн. евро.

Съотношението на държателите за целия външен секюритизиран дълг към края на 2018 г. е 57.4 % – резиденти и 42.6 % – нерезиденти.

Емитирани на международните пазари български еврооблигации, притежавани от резиденти-пенсионни фондове и застрахователни дружества

Видове ДЦК	2017	2018			
	IV-то трим.	I-во трим.	II-ро трим.	III-то трим.	IV-то трим.
2.95 %, 2024 г., XS1083844503	499 409	531 966	538 887	519 377	603 813
Пенсионни фондове по КСО	409 739	441 568	448 366	433 934	518 018
Застрахователни дружества по КЗ	87 970	90 398	90 521	85 443	85 795
2 %, 2022 г., XS1208855616	208 958	213 509	220 180	220 394	245 467
Пенсионни фондове по КСО	190 293	194 831	201 448	201 633	226 662
Застрахователни дружества по КЗ	18 665	18 678	18 732	18 761	18 805
2.625 %, 2027 г., XS1208855889	435 644	396 790	397 425	431 203	427 378
Пенсионни фондове по КСО	340 949	306 657	307 154	349 612	345 397
Застрахователни дружества по КЗ	94 695	90 133	90 271	81 591	81 981
3.125 %, 2035 г., XS1208856341	169 460	128 148	128 520	129 560	126 682
Пенсионни фондове по КСО	45 342	19 529	21 284	21 543	18 354
Застрахователни дружества по КЗ	124 118	108 619	107 236	108 017	108 328
1.875 %, 2023 г., XS1382693452	352 368	368 778	377 057	372 175	424 255
Пенсионни фондове по КСО	303 779	314 823	322 820	319 019	373 421
Застрахователни дружества по КЗ	48 589	53 955	54 237	53 156	50 834
3 %, 2028 г., XS1382696398	301 886	267 379	264 931	256 623	263 974
Пенсионни фондове по КСО	251 229	223 268	220 914	212 158	219 230
Застрахователни дружества по КЗ	50 657	44 111	44 017	44 465	44 744
Общо (хил. лв.)	1 967 725	1 906 570	1 927 000	1 929 332	2 091 569

Източник: КФН

В края на 2018 г. притежаваните от местни пенсионни фондове и застрахователни дружества български еврооблигации възлизат на 2 091.6 млн. лв., с превес на пенсионните фондове с 81 % от този обем, срещу 19 % притежание на застрахователните дружества. ▼

ГАРАНТИРАН ДЪЛГ НА ПОДСЕКТОР „ЦЕНТРАЛНО УПРАВЛЕНИЕ“

В номинално изражение размерът на гарантирания дълг на подсектор ЦУ към края на 2018 г. е в размер на 177.2 млн. лв., от които 68 млн. лв. вътрешен и 109.2 млн. лв. външен. Отчетеното намаление се дължи на извършените през годината погашения по гарантирания дълг на подсектора.

Съотношението „Гантиран дълг на подсектор ЦУ/БВП“ е 0.2 %.

Гарантиран дълг на подсектор ЦУ

(млн. лв.)

	2017	2018
Гарантиран дълг на подсектор ЦУ	259.7	177.2
I. Вътрешни гаранции на подсектор ЦУ	68.6	68.0
1. Гаранции по Закона за кредитиране на студенти и докторанти	68.6	68.0
II. Външни гаранции на подсектор ЦУ	191.1	109.2
1. МБВР /Световна банка/	13.0	7.8
2. ЕИБ	3.1	3.6
3. Други	175.0	97.7
Гарантиран дълг на подсектор ЦУ /БВП, (%)	0.3	0.2

Забележки:

1. Размерът на дълга е по номинал; 2. Преизчислението на дълга в левове е по централния курс на БНБ за съответните валути към края на периода.

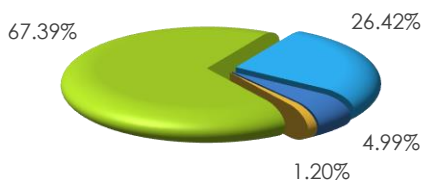
Източник: МФ

В структурата на гарантирания дълг на подсектор ЦУ по кредитори, частта „други“ (Евратом и ЯБМС) запазва доминиращия си дял, като в сравнение с нивото отчетено през 2017 г., бележи намаление с 12.3 п.п., или заема 55.1 %. Относителният дял на гарантирания дълг на подсектор ЦУ към МБВР и ЕИБ е съответно до 4.4 % и 2 %.

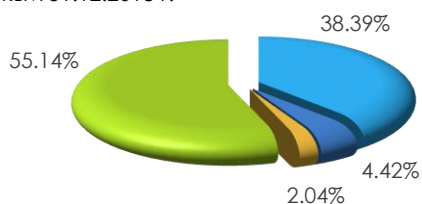
Частта на вътрешните гаранции на подсектор ЦУ, издадени на основание на Закона за кредитиране на студенти и докторанти по Програмата за студентско кредитиране нараства с 12 п.п. до 38.4 % от общия размер на гарантирания дълг на подсектор ЦУ.

Структура на гарантирания дълг на подсектор ЦУ по кредитори

към 31.12.2017 г.



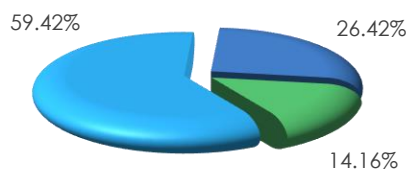
към 31.12.2018 г.



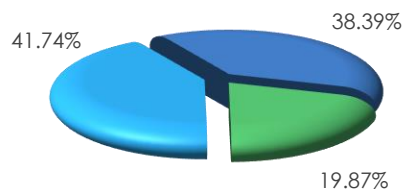
- Вътрешни гаранции на ПЦУ
- Световна банка
- ЕИБ
- Други

Структура на гарантирания дълг на подсектор ЦУ по отрасли

към 31.12.2017 г.



към 31.12.2018 г.



- Енергетика
- Образование
- Други

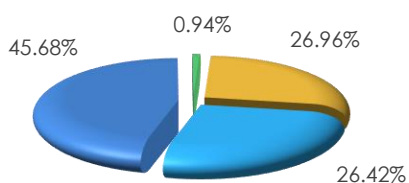
Източник: МФ

В структурата на гарантирания дълг на подсектор ЦУ по отрасли към 31 декември 2018 г. сектор „енергетика“ отново е с най-голям относителен дял – 41.7 %, като бележи намаление в сравнение с нивото от предходната година, за сметка на увеличението на секторите „образование“ – 38.4 и „други“ – 19.9 %.

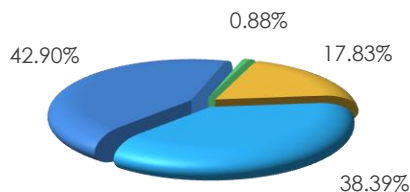
Водеща позиция във валутната структура на гарантирания дълг на подсектор ЦУ и към края на 2018 г. заема дългът, деноминиран в евро – 42.9 %, следван от дълга в левове – 38.4 %. Дългът, деноминиран в яп. йени и в щатски долари, достига съответно до 17.8 % и 0.9 %.

Валутна структура на гарантирания дълг на подсектор ЦУ

към 31.12.2017 г.



към 31.12.2018 г.

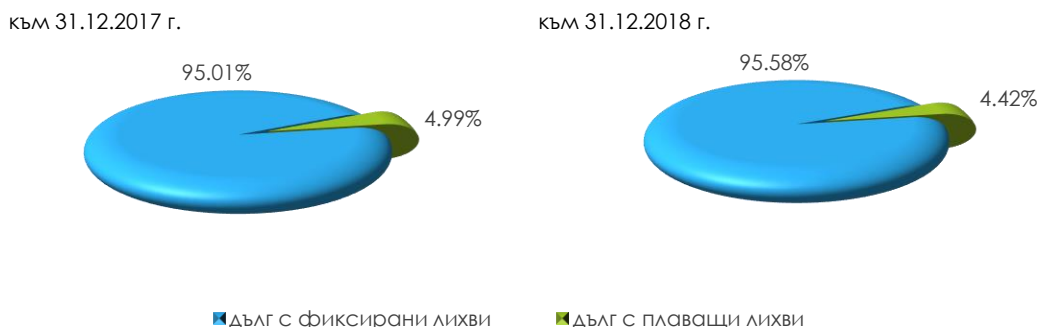


- Дълг в левове
- Дълг в евро
- Дълг в щатски долари
- Дълг в яп. йени

Източник: МФ

В лихвената структура на гарантирания дълг на подсектор ЦУ към края на 2018 г. с преобладаващ дял продължава да е дългът с фиксирани лихви, като стойността му незначително нараства до 95.6 %, докато дългът с плаващи лихви отбелязва намаление до 4.4 %.

Лихвена структура на гарантирания дълг на подсектор ЦУ



Източник: МФ

Новото финансиране по гарантирания дълг на подсектор ЦУ за 2018 г. възлиза на 12.4 млн. лв., а извършените плащания за разглеждания период са в размер на 104 млн лв., в т.ч. 98.6 млн. лв. по главници и 5.4 млн. лв. по лихви.

През разглеждания период няма издадени нови гаранции в подсектор ЦУ по външни кредитни споразумения.

Ново финансиране и извършени плащания по гарантирания дълг на подсектор ЦУ през 2018 г.

(млн. лв.)

Структура	Получени кредити (траншове)	Извършени плащания, в т. ч.	
		погашения (главница)	лихви
I. Вътрешни гаранции на подсектор ЦУ	11.9	12.5	1.9
1. Гаранции по Закона за кредитиране на студенти и докторанти	11.9	12.5	1.9
II. Външни гаранции на подсектор ЦУ	0.5	86.1	3.5
1. МБВР /Световна банка/	-	5.2	0.1
2. ЕИБ	0.5	-	-
3. Други	-	80.9	3.4
Гарантиран дълг на подсектор ЦУ	12.4	98.6	5.4

Забележки: 1. Левовата равностойност на полученото ново външно финансиране и на извършените плащания е изчислена по централния курс на БНБ на съответните чуждестранни валути към българския лев, валиден до 16 часа в деня на извършване на съответната операция.

Източник: МФ

ДЪРЖАВЕН И ДЪРЖАВНОГАРАНТИРАН ДЪЛГ

Държавен дълг

(млн. лв.)

Структура	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Вътрешен държавен дълг	4 808.0	4 981.0	6 289.6	8 251.8	7 283.3	6 724.6	6 711.6	5 454.1
ДЦК, емитирани за финансиране на бюджета	4 220.5	4 763.4	6 108.2	8 091.9	7 148.7	6 622.0	6 647.7	5 421.7
ДЦК, емитирани за структурната реформа	252.5	217.6	181.5	159.8	134.6	102.6	63.9	32.4
Външен държавен дълг	6 821.2	8 692.6	7 828.9	13 850.6	15 430.8	19 026.5	16 822.5	16 611.6
Облигации	3 242.9	5 070.5	3 399.6	6 525.4	10 939.0	14 838.9	12 980.8	12 980.8
Парижки клуб	172.4	147.8	123.1	98.5	73.9	49.3	24.6	-
МБВР /Световна банка/	1 397.8	1 290.0	1 208.7	1 091.1	1 001.0	846.7	688.3	553.5
Европейски съюз	263.6	361.4	743.5	874.6	1 167.9	1 167.9	1 165.2	1 155.3
Други	0.0	0.0	567.2*	3 500.9**	567.2*	567.2*	567.2*	665.0***
Държавни инвестиционни заеми	1 734.8	1 822.9	1 786.7	1 760.1	1 681.8	1 556.6	1 396.4	1 257.0
Активирани държавни гаранции	9.7	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Общо държавен дълг	11 629.1	13 673.6	14 118.5	22 102.3	22 714.1	25 751.1	23 534.1	22 065.8
БВП (млн. лв.)	80 682	82 209	81 919	83 857	89 333	95 092	102 308	109 695
Общо държавен дълг/БВП, (%)	14.4	16.6	17.2	26.4	25.4	27.1	23.0	20.1

* Прехвърляеми заеми "Schuldschein"

**Прехвърляеми заеми "Schuldschein" и мостови заем "Bridge-to-bond loan"

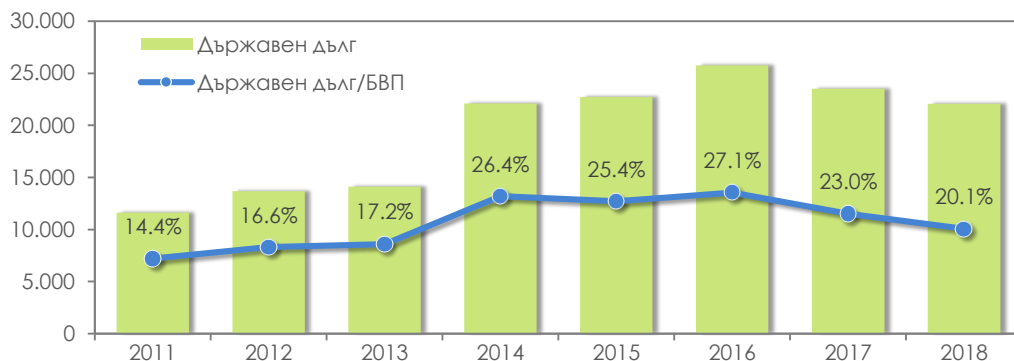
*** Прехвърляеми заеми "Schuldschein" и мостови заем "Bridge-to-bond loan" и заем от БРСЕ

Забележки: 1. Размерът на дълга е по номинал; 2. Преизчислението на дълга в левове е по централния курс на БНБ за съответните чуждестранни валути към края на съответните периоди; 3. Данните за БВП са на НСИ.

Източник: МФ, НСИ

Динамика на държавния дълг

(млн. лв.)



Източник: МФ

Държавногарантиран дълг

(млн. лв.)

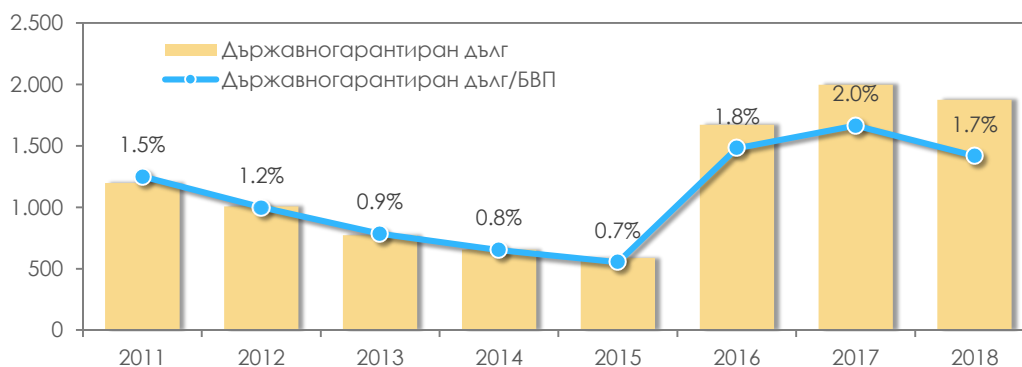
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Държавногарантиран дълг	1196.6	1008.3	773.1	654.7	587.0	1673.4	1996.8	1876.6
I. Вътрешен държавногарантиран дълг	11.9	23.6	35.4	47.7	58.5	65.5	68.6	68.1
1. Гаранции по Закона за кредитиране на студенти и докторанти	11.9	23.6	35.4	47.7	58.5	65.5	68.6	68.1
II. Външен държавногарантиран дълг	1184.8	984.7	737.7	607.1	528.4	1607.8	1928.2	1808.6
1. МБВР /Световна банка/	87.0	70.1	52.1	35.6	23.8	507.6	560.6	594.6
2. ЕИБ	3.9	2.5	1.6	1.6	2.0	2.7	3.1	3.6
3. ЕБВР	36.8	27.0	17.3	7.5	1.8	586.7	586.7	586.8
4. Други	1057.0	885.1	666.7	562.4	500.9	510.8	777.7	623.6
Държавногарантиран дълг/БВП, (%)	1.5	1.2	0.9	0.8	0.7	1.8	2.0	1.7

Забележки: 1. Размерът на дълга е по номинал; 2. Преизчислението на дълга в левове е по централния курс на БНБ за съответните валути към края на периода.

Източник: МФ

Динамика на държавногарантирания дълг

(млн. лв.)



Източник: МФ ▼

РАЗВИТИЕ НА ПАЗАРА НА ДЪРЖАВНИ ЦЕННИ КНИЖА

През 2018 г., във връзка с придобития статут от E-Bond (електронна функционалност към платформата Bloomberg Professional) на многостранна система за търговия (МСТ), на основание § 9 от Заключителните разпоредби на Наредбата за изменение и допълнение на Наредба № 5 от 2007 г. за реда и условията за придобиване, регистриране, изплащане и търговия с държавни ценни книжа (обн. ДВ, бр. 29 от 2017 г.), за целите на търговията с ДЦК на МСТ, бяха актуализирани и одобрени „Правила за допускане до търговия на държавни ценни книжа на МСТ E-Bond Bulgaria, оперирана от Bloomberg Trading Facility Limited и/или неговите дъщерни компании и приключване на сделки с тях в Българската народна банка“.

Предвид променящите се регулации в областта на суверенните дългове, за целите на мониторинга на вторичния пазар на ДЦК, стартира процесът по изграждане на интегрирана информационна система „Система за мониторинг, анализ, регистрация и търговия на ДЦК“ (СМАРТ).

Във връзка с предприетите стъпки за обезпечаване на дистанционния контрол от страна на МФ върху Първичните дилъри на ДЦК (ПД на ДЦК), беше изграден VPN – канал, предлагащ сигурна криптирана връзка за трансфер на данни, посредством който се извършва предоставянето на пазарна информация от ПД на ДЦК. ▲